

แนวทางการจัดซื้อปลาจากเรือประมงพาณิชย์ในน่านน้ำไทย สำหรับอุตสาหกรรมปลากระป๋อง

โดย สมาคมอุตสาหกรรมทูน่าไทย และสมาคมการค้าอาหารสัตว์เลี้ยงไทย

1. หลักการและเหตุผล

เนื่องจากสมาชิกสมาคมเป็นผู้ซื้อปลานำมาแปรรูป เพื่อขายในประเทศและส่งออก ซึ่งต้องปฏิบัติตามหลักกฎหมายไทยและเป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศ สมาคมฯ จึงได้จัดทำแนวทางการจัดซื้อปลาจากเรือประมงพาณิชย์ในน่านน้ำไทย สำหรับอุตสาหกรรมปลากระป๋อง เพื่อให้สมาชิกใช้เป็นข้อพิจารณาในการจัดซื้อวัตถุดิบ โดยมีหลักการและคุณสมบัติสำคัญที่สอดคล้องกับการทำประมงอย่างยั่งยืน ครอบคลุมการเฝ้าระวังการทำประมงผิดกฎหมายและการขนถ่ายสัตว์น้ำ การใช้งานอย่างมีจริยธรรม และคำนึงถึงสภาพแวดล้อม การอนุรักษ์ และบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสม

2. ประเภทสัตว์น้ำ และเครื่องมือการทำประมงในน่านน้ำไทย

2.1 ชนิดสัตว์น้ำ ปลาทุ ปลาหลัง ปลาโอดำ ปลาโอลาย ปลาโอแกลบ ปลาโอหลอด ปลาทุแขก ปลาหลังเขียว

2.2 เครื่องมือการทำประมง อวนล้อมจับ อวนครอบ อวนลากแผ่นตะเฆ่ อวนลากคู่ อวนล้อมจับปลากระตัก อวนครอบปลากระตัก อวนลอย/อวนจม/อวนติดตา

(Ref: สถิติการประมงแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2565, สถิติปริมาณการจับสัตว์น้ำเค็มจากการทำการประมงพาณิชย์ พ.ศ. 2565)

3. แนวทางการจัดซื้อปลาในประเทศ แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การทำประมงในน่านน้ำไทย, ส่วนที่ 2 ด้านสิ่งแวดล้อม และ ส่วนที่ 3 แรงงานบนเรือ ดังนี้

No.	หัวข้อ	อธิบายหลักการ Guideline
ส่วนที่ 1 การทำประมงในน่านน้ำไทย		
1	ใบอนุญาตทำการประมง ทะเบียนเรือ และ เครื่องมือประมง(ชนิด ตาววน)	เรือประมงทุกลำต้องมีใบอนุญาตทำการประมงที่ยังไม่หมดอายุ และได้รับการรับรองจากกรมประมง หรือหน่วยงานที่ CA รับรอง รวมถึงต้องได้รับการอนุมัติการขึ้นทะเบียนเรือสำหรับทำประมงในน่านน้ำไทย โดยข้อมูลทะเบียนเรือ ประเภทเรือ ประเภทเครื่องมือ จะต้องตรงตามในใบอนุญาตที่อนุมัติ
2	ระยะเวลาทำประมง	เรือทุกลำต้องทำประมงในระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเท่านั้น ไม่ทำประมงในระยะเวลาฤดูสัตว์น้ำวางไข่ หรือระยะเวลาอื่นใดที่จำเป็นต่อการคุ้มครองสัตว์น้ำ เพื่อความเหมาะสมกับปริมาณสต็อกของสัตว์น้ำ ตามค่าของ MSY (Maximum Sustainable Yield) ที่กรมประมงประกาศ และไม่ทำประมงในช่วงระยะเวลาปิดอ่าว
3	พื้นที่การทำประมงพาณิชย์	เรือประมงทุกลำต้องทำประมงในพื้นที่ที่สามารถทำประมงได้ตามที่กฎหมายกำหนด โดยไม่เกิด IUU และไม่ทำประมงในพื้นที่อนุรักษ์ หรือบริเวณที่มีการปิดอ่าว
4	ห้ามขนถ่ายกลางทะเล	เรือประมงและเรือขนถ่าย ต้องไม่มีการถ่ายกลางทะเล เว้นแต่เงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อป้องกันการขนถ่ายสัตว์น้ำ IUU หรือการขนถ่ายแรงงานผิดกฎหมาย
5	เอกสาร Logbook	เรือประมงทุกลำต้องมีเอกสาร Logbook ระบุ - ชื่อเรือ

No.	หัวข้อ	อธิบายหลักการ Guideline
		<ul style="list-style-type: none"> - ทะเบียนเรือ / เครื่องหมายประจำเรือ - ว/ด/ป ออกทำประมง - ทำเทียบเรือ - จังหวัด - ว/ด/ป กลับเข้าท่า - ทำเทียบเรือ - จังหวัด - กรณีใช้เรือขนถ่าย เครื่องหมายประจำเรือขนถ่าย - ว/ด/ป ฝากสัตว์น้ำมากับเรือขนถ่าย - พื้นที่ขนถ่าย ละติจูด ลองจิจูด - ปริมาณสัตว์น้ำที่ขนถ่าย (กิโลกรัม) - ปริมาณสัตว์น้ำรวมทั้งหมดในรอบทำการประมง (กิโลกรัม) - ชนิดสัตว์น้ำ (กิโลกรัม) - สังเกตเห็นสัตว์ทะเลหายากหรือไม่ หากพบ >> เต่า วาฬ โลมา ฉลามวาฬ - การนำสัตว์น้ำขึ้นท่า >> ชื่อท่าเรือ - จังหวัด - ปริมาณ (กิโลกรัม)
6	การติด Vessel Monitoring System (VMS)	<ul style="list-style-type: none"> - เรือประมงพาณิชย์ที่มีขนาดตั้งแต่ 30 ตันกรอสขึ้นไป ต้องมีระบบติดตามเรือ และจะต้องมีการเปิดใช้งานได้ตลอดระยะเวลาที่ทำประมง นับตั้งแต่เรือออกจากท่า จนถึงเรือกลับท่า - เรือประมงพาณิชย์ที่มีขนาดต่ำกว่า 30 ตันกรอส ต้องส่ง Logbook เมื่อมีการร้องขอ
7	ต้องมีรายงานจาก Port In - Port Out. Controlling Center (PI-PO) โดย Certification Authority (CA)	<ul style="list-style-type: none"> - เรือประมงพาณิชย์ มีขนาดตั้งแต่ 30 ตันกรอสขึ้นไป ต้องแจ้งเข้าออกผ่านศูนย์ PI-PO (Port in - Port out) และมี Logbook - เรือประมงที่มีขนาดตั้งแต่ 10 ตันกรอสขึ้นไป ที่ใช้เครื่องมือทำประมง อวนลากคู่ อวนลากแผ่นตะเฆ่ อวนลากคานถ่าง อวนล้อมจับ อวนล้อมปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก ต้องแจ้งเข้าออกผ่านศูนย์ PI-PO (Port in - Port out) และมี Logbook - เรือประมงพาณิชย์ มีน้อยกว่า 30 ตันกรอส และเครื่องประสิทธิภาพต่ำ ต้องส่ง Logbook เมื่อมีการร้องขอ
8	การตรวจสอบย้อนกลับ	เรือทุกลำจะต้องจัดทำข้อมูลตามที่ร้องขอ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบการทำประมงในน่านน้ำไทย รวมถึงเป็น data base สำหรับการตรวจสอบย้อนกลับ
9	มาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมง	<ul style="list-style-type: none"> - เรือประมงพาณิชย์ มีขนาดตั้งแต่ 30 ตันกรอสขึ้นไป - เรือประมงที่มีขนาดตั้งแต่ 10 ตันกรอสขึ้นไป ที่ใช้เครื่องมือทำประมง อวนลากคู่ อวนลากแผ่นตะเฆ่ อวนลากคานถ่าง อวนล้อมจับ อวนล้อมปลากะตัก อวนครอบปลากะตัก <p style="text-align: center;">ต้องมีการจัดทำเรื่องสุขลักษณะในเรือประมง และการเก็บรักษาสัตว์น้ำในเรือประมง โดยปลาที่จับได้จะต้องมีการเก็บรักษาที่สะอาด ได้มาตรฐาน และปลอดภัยไม่มีสารปนเปื้อน และต้องได้รับการรับรองมาตรฐานฯ จากกรมประมง (ใบสร. 3)</p>
ส่วนที่ 2 ด้านสิ่งแวดล้อม		
10	การบันทึกข้อมูลการพบเจอ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	เรือทุกลำต้องบันทึกข้อมูลการพบเจอสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในน่านน้ำไทย และต้องไม่นำสัตว์ทะเลเลี้ยงลูกด้วยนมขึ้นเรือ ยกเว้น กรณีที่ต้องทำการช่วยเหลือเร่งด่วน โดยจะต้องมีหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ทราบได้
11	ไม่จับ ไม่ค้า ไม่เพาะ ไม่ครอบครอง ไม่นำขึ้นเรือ สัตว์น้ำ ต้องห้ามตามบัญชีรายชื่อพรบ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 และบัญชีท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์	เรือประมงทุกลำต้องไม่จับ ไม่ค้า ไม่เพาะ ไม่ครอบครอง ไม่นำขึ้นเรือ สัตว์น้ำต้องห้าม เช่น วาฬ, โลมา, เต่าทะเล, พะยูน, ฉลามวาฬ, ปะการัง, หอยมือเสือ, กัลปังหา, ดอกไม้ทะเล, โรนัน, โรนิน, Manta ray, ฉลาม, Devil ray เป็นต้น

No.	หัวข้อ	อธิบายหลักการ Guideline
	(Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora : CITES)	
ส่วนที่ 3 แรงงานบนเรือ		
12	สัญญาจ้าง	ต้องมีสัญญาจ้างงาน 2 ฉบับ เป็นภาษาที่แรงงานสามารถเข้าใจได้ โดยเก็บไว้ที่ลูกจ้างและนายจ้าง ที่ระบุ สภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานบนเรือ
13	ชั่วโมงทำงาน	นายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้างมีเวลาพักไม่น้อยกว่า 10 ชั่วโมงในระยะเวลาการทำงาน 24 ชั่วโมง และไม่น้อยกว่า 77 ชั่วโมง ในระยะเวลาการทำงาน 7 วันและจัดทำหลักฐานเวลาพักไว้ เพื่อให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจสอบได้
14	การจ่ายค่าแรง	<ul style="list-style-type: none"> - การจ่ายค่าจ้าง ค่าทำงานวันหยุด ต้องทำตามกฎหมายกำหนด ซึ่งให้จ่ายเดือนหนึ่งไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง หากมีข้อตกลงเงินส่วนแบ่งที่มีการตกลงกันให้ลูกจ้างตามมูลค่าสัตว์น้ำที่จับได้ ให้จ่ายตามเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่เกิน 3 เดือนต่อ 1 ครั้ง - นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างเป็นรายเดือน โดยค่าจ้างไม่น้อยกว่าค่าจ้างขั้นต่ำ - นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างผ่านบัญชีธนาคาร โดยนายจ้างเป็นผู้ออกค่าโอน
15	กลไกร้องทุกข์	ต้องมีขั้นตอนกลไกการร้องทุกข์ร้องเรียน ที่คนงานประมง สหภาพแรงงาน หรือบุคคลใดๆ ที่มีผลประโยชน์ในเรื่องความปลอดภัยของเรือรวมถึงผลประโยชน์เรื่องอันตรายต่อสุขภาพหรือความปลอดภัยสามารถร้องเรียนได้
16	สภาพแวดล้อมการทำงาน	เรือประมงต้องมีใบรับรองผ่านการตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด มีการจัดอาหารและน้ำดื่มสะอาด ห้องส้วม เวชภัณฑ์และยาปฐมพยาบาลเบื้องต้น และอุปกรณ์ความปลอดภัยบนเรือ
17	อายุลูกเรือ	<ul style="list-style-type: none"> - อายุขั้นต่ำจ้างแรงงานประมง อายุ 18 ปี - เจ้าของเรืออาจให้ทายาทที่อายุไม่ต่ำกว่า 16 ปี มาฝึกงานด้านการประมงได้ตามที่กฎหมายได้มีการรับรอง
18	ไม่เลือกปฏิบัติ	การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย สถานะบุคคล เศรษฐกิจสังคม การเมือง จะกระทำไม่ได้
19	ไม่มีการบังคับใช้แรงงาน	ไม่ข่มขู่ใจผู้อื่นให้ทำงานหรือให้บริการ ในลักษณะ เช่น ทำให้กลัวเกิดอันตรายต่อชีวิต เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน ใช้กำลังบังคับ ยึดเอกสารประจำตัว ใช้ภาระหนี้ผูกมัดโดยมิชอบ
20	ไม่ค้ามนุษย์	ไม่มีการจัดหา ซื้อ หน่วงเหนี่ยว กักขัง ลักพาตัว ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือเป็นธุระ จัดหา ซื้อขาย พามา เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

หมายเหตุ

1. ที่มา จากการประชุมวิสามัญ TTIA ครั้งที่ 6/2566 14 ธ.ค.66 มีมติให้สมาคมยกร่างแนวทางการจัดซื้อปลาจากเรือประมงพาณิชย์ไทย โดยให้หารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง; 17 ม.ค.67 สมาคมหารือกับกลุ่มงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน, 9 ก.พ.67 สมาคมหารือกับกรมประมง (กองบริหารจัดการทรัพยากรและกำหนดมาตรการ, กองบริหารจัดการเรือประมงและการทำการประมง, กองตรวจสอบเรือประมง สินค้าสัตว์น้ำและปัจจัยการผลิต, กองกฎหมาย),

20-27 ก.พ.67 สมาคมเวียนขอความเห็นสมาชิก, 26 มี.ค.67 สมาคมแนบ ร่างแนวทางฯ เป็นเอกสารประกอบการประชุมหารือคณะทำงานกลุ่มปลาผิวน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาราคาสัตว์น้ำตกต่ำ ระหว่าง TTIA สมาคมอวนล้อมจับฯ และกรมประมง, 4 เม.ย.67 ที่ประชุมวิสามัญ TTIA/TPFA ครั้งที่ 2/2567 รับรองเอกสารแนวทางการจัดซื้อปลาฯ ให้สมาชิกนำไปปฏิบัติ

2. เอกสารอ้างอิงตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังตาราง

หัวข้อ	การอ้างอิงตามกฎหมาย	มาตรา (ม.) / ข้อกฎหมาย
ส่วนที่ 1 การทำประมงในน่านน้ำไทย	พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558	ม.36, ม.70, ม.80, ม.81, ม.87, ม.90
	พระราชกำหนดการประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560	ม.14, ม.20, ม.21, ม.25, ม.28
	กฎกระทรวง เรื่อง การขออนุญาตและการทำการประมงพาณิชย์ พ.ศ. 2562	ข้อ 6
	ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดให้การใช้เรือประมงทุกขนาดประกอบเครื่องมือทำการประมงบางประเภทเป็นประมงพาณิชย์ พ.ศ. 2560	ข้อ 1
	ประกาศกรมประมง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการติดตั้งระบบติดตามเรือประมง และดูแลรักษาระบบติดตามเรือประมงของเรือประมงพาณิชย์ให้สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา พ.ศ. 2566	ข้อ 2
	ประกาศกรมประมง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการแจ้งการเข้าออกท่าเทียบเรือประมงของเรือประมงพาณิชย์	ข้อ 2
	ประกาศกรมประมง เรื่อง มาตรฐานด้านสุขอนามัยในเรือประมงและหลักเกณฑ์ในการออกหนังสือรับรอง พ.ศ. 2566	ข้อ 2
ส่วนที่ 2 ด้านสิ่งแวดล้อม	พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558	ม.56, ม.65
	พระราชกำหนดการประมง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560	ม. 18
	ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดชนิดสัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่าและผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าที่ห้ามนำเข้าหรือส่งออก ลงวันที่ 12 เมษายน 2560	
ส่วนที่ 3 แรงงานบนเรือ	พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541	ม.15, ม.123
	พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	ม.6, ม.6/1
	พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. 2562	ม.14
	กฎกระทรวง ระบบความปลอดภัย สุขอนามัย และสวัสดิภาพในการทำงานของคนประจำเรือ พ.ศ. 2559	ข้อ 6, ข้อ 7
	กฎกระทรวงคุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2565	ข้อ 3, ข้อ 4, ข้อ 5, ข้อ 6, ข้อ 7, ข้อ 12, ข้อ 13, ข้อ 14, ข้อ 18, ข้อ 20
	ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การออกหนังสือคนประจำเรือตามกฎหมายว่าด้วยการประมง พ.ศ.2565	ข้อ 9
	ประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่องกำหนดแบบสัญญาจ้างลูกจ้างในงานประมงทะเล พ.ศ. 2565	
	อนุสัญญา ฉบับที่ 188 ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ. 2007 C188 - Work in Fishing Convention, 2007 (No. 188)	ข้อ 9, ข้อ 13, ข้อ 18, ข้อ 23, ข้อ 25, ข้อ 26, ข้อ 27, ข้อ 28, ข้อ 29, ข้อ 30
	อนุสัญญา ฉบับที่ 182. อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามและการดาเนินการโดยทันทีเพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการ ใช้แรงงานเด็ก C182 – Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (No. 182)	
อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วย การจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination – CERD		